

2000. – 140 с. 9. Електронний ресурс: <http://podorozi.org.ua/berezhany/> 10. Мігоцький З. Чи можна шанувати те, чого не знаєш? / З. Мігоцький // Наша спадщина. Вісник Державного історико-архітектурного заповідника у м. Бережани. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 1. 11. Бурма В. Привиди старих замків [Тернопільщина] / В. Бурма. – Тернопіль: Видавничий дім "Вільне життя", 2011. – 400 с. 12. Бережани. Путівник. Історичні міста України. – Бережани: Видавничо-Інформаційний Дім "Діана плюс", 2005. – 31 с. 13. Букавин І. Я. Історія Тернопілля. Наш край з найдавніших часів до наших днів / І.Я. Букавин. – Тернопіль: Астон, 2004. – 104 с. 14. Бармак М., Бармак О. Наш край – Тернопільщина (на допомогу вчителю історії та учням) / М. Бармак, О. Бармак. – Тернопіль, 1998. – 186 с. 15. Парацій В. Мандрівка ранковим майданом / В. Парацій // Наша спадщина. Вісник Державного історико-архітектурного заповідника у м. Бережани. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 6–7. 16. Опілля як етноісторична цілісність. Матеріали науково-теоретичної конференції / Редакційна колегія: В. Бушта, Н. Волинець, В. Парацій, Б. Тихий. – Тернопіль: Джура, 2008. – 172 с. 17. Паньків Б. Магдебурзьке право: специфіка місцевого самоврядування / Б. Паньків // Наша спадщина. Вісник Державного історико-архітектурного заповідника у м. Бережани. – Тернопіль: Джура, 2005. – С. 2, 5.

Сергей Чуйко

БЕРЕЖАНСКИЙ ЗАМОК В ИСТОРИЧЕСКОМ, СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОМ И КУЛЬТУРНОМ РАЗВИТИЕ ГОРОДА БЕРЕЖАНЫ ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XVI–XVII В.

В статье рассматриваются основные этапы возникновения и преобразования Бережанского замка как выдающегося фортификационного сооружения Западного Подолья. Автор анализирует роль замкового комплекса в жизни города, а также его влияние на особенности развития самых важных сфер жизни Бережан на протяжении второй половины XVI – XVII ст.

Ключевые слова: Бережанский замок, город Бережаны, оборонные сооружения, социально-экономическое развитие, культурно-духовная жизнь.

Sergii Chuiko

THE CASTLE OF BEREZHANY OF HISTORICAL, SOCIO-ECONOMIC AND CULTURAL DEVELOPMENT OF BEREZHANY TOWN IN THE SECOND HALF OF THE 16TH CENTURY – 17TH CENTURY

This article considers basic stages of foundation and formation of Berezhany Castle as a significant fortification building in Western Podillya. The author analyses the role of the castle complex in the town's life and its influence on the peculiarities of main life spheres in Berezhany during the second half of the XVI–XVII century.

Key words: Castle of Berezhany, Berezhany town, defensive work, social and economic development, cultural and spiritual life.

УДК 94(477)

Володимир Гойсак, Ірина Гринчук

РОДИНА ВАСИЛЕВИЧІВ У МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ УКРАЇНИ (XX – ПОЧАТОК XXI СТ.)

У статті зроблено спробу представити родину Василевичів – видатних діячів музичного мистецтва України. Проаналізовано творчий шлях Володимира Василевича як диригента, педагога, українського патріота. Досліджено творчу постать Юрія Василевича як виконавця, педагога, фундатора київської школи кларнета і саксофона, а постать Романни Василевич як бандуристки, популяризаторки українського мистецтва у діаспорі.

Ключові слова: культура України, родина Василевичів, музичне мистецтво, видатні персоналії, творчий шлях.

Актуальність досліджуваної проблеми полягає у зверненні до вивчення такого феномена української культури як родинні династії, зокрема, мистецькі. Так, у розвитку культури і мистецтва України значну роль відіграли представники та уродженці Тернопілля, родини, династії та окремі постаті: Барвінські, Бойчуки, Борачки, Горбачевські, Гжицькі, Дністрянські, Зарицькі, Косаки, Кульчицькі, Крушельницькі, Лепкі, Пулюї, Рубчаки, Стадницькі, Соневіцькі, Сосенки, Стадники та низка інших. Складні суспільно-історичні умови розвитку української культури, точніше, змагань за

національну культуру, обумовили те, що низка імен українських митців замовчувалося або трактувалося відповідно до пануючих ідеологем.

У цьому переліку – ім'я Володимира Володиславовича Василевича, видатного диригента, організатора хорової справи у Західній Україні, "аристократа національного духу" [14, с. 8]. В. Василевич-педагог виховав покоління українських митців-диригентів, передав свою традицію дітям: Юрію Василевичу – заслуженому артисту України, доценту Національної музичної академії України, солісту оркестру Національної опери України ім. Т.Г. Шевченка, засновнику Київського квартету саксофоністів Національної філармонії України та Романні Василевич – бандуристу, заслуженій артистці України.

Наукова новизна статті полягає у тому, що у публікації зроблено спробу узагальнюючого дослідження формування В. Василевича як видатного представника української диригентської школи, творчої діяльності його дітей – представників сучасних українських виконавських шкіл, що дало змогу стверджувати про родинну мистецьку традицію Василевичів, значну роль митців у розвитку культури України.

Об'єктом дослідження виступає творча діяльність Володимира, Юрія та Романні Василевичів.

Предмет дослідження – аналіз ролі В. Василевича у розвитку хорової культури Західної України, значення Ю. Василевича як засновника київської школи кларнета – саксофона.

Мета публікації – висвітлити значення родини Василевичів у музичній культурі України.

Завдання дослідження полягають у тому, щоб представити творчу діяльність В. Василевича, Ю. Василевича, проаналізувати їх значення у розвитку виконавської музичної культури України.

Аналіз джерельної бази досліджуваної проблеми свідчить, що про В. Василевича знаходимо лише короткі історичні довідки [8; 10], відомості зі спогадів його сучасників [4–7], уривки мистецьких рецензій та публікацій [13]. Свідченням визнання ролі митця в історії розвитку хорового мистецтва України ХХ ст. стала ювілейна збірка "Володимир Василевич. Воля і доля" (2008 р.), укладена зі спогадів рідних, близьких друзів та колег, учнів митця [14]. Однак, на аналітичні дослідження чекають його редакції творів М. Вербицького, І. Воробкевича, В. Матюка, підготовлені ним 4 випуски збірок хорових творів західноукраїнських композиторів [8], педагогічна діяльність В. Василевича [13].

Розглянемо коротко етапи становлення В. Василевича-митця. Основою його поступу, як видатного українського диригента, стали культурні традиції рідної Тереховельщини, Старої Могильниці – одного із найстаріших сіл Тернопільщини, заснованого у 1622 році (назва походить від численних поховань, утворених внаслідок русько-монголо-татарських битв), що мало міцну культурну традицію [11, с. 738–744].

Цікава і генеалогія родини. У середині XVII ст. давньоруський боярський рід Зубрицьких гербу Вінява, покинувши родове помістя Зубрик (територія нинішньої Польщі, біля міста Криниці), поселилися західніше Тереховлі, заснувавши селище, яке і було назване Вінявкою на честь родового гербу. Згодом родина Василевичів-Зубрицьких отримала від батька Насті Зубрицької хутір Могильницю, що розрісся у велике село. Саме тут 10 липня 1911 р. у сім'ї Володислава та Марії Василевичів народилася п'ята дитина – Володимир, творча натура, талант, сподвижницька діяльність якого вписала ім'я Василевичів у скарбницю видатних діячів української культури [4, с. 41–43].

Ще на передодні Другої світової війни Володислав Василевич був одним із найзаможніших не тільки у селі Могильниця (близько 20 гектарів землі), але й в окрузі, дбав про поширення нового досвіду господарювання, зростання культурного рівня життя села, відбудову церкви. Разом із братами став фундатором місцевих осередків "Просвіти", "Маслосоюзу", "Пласту" [4, с. 42], сприяв створенню духового оркестру, хору, який згодом очолив його син. Архівні документи свідчать про активну діяльність сільських аматорів: "Дня 6 травня 1933 р. їздили Тереховельським повітом на свято "Українська молодь Христові" до Львова. ... З Тереховельщини їздила орхестра читальні "Просвіта" з Могильниці" [1, арк. 6].

Залишившись у 1916 р. без матері, В. Василевич вчився стійкості до життєвих випробувань, яких випало багато на його шляху. Своє навчання він розпочав у місцевій сільській школі, у якій тоді учителював Лука Гарматій. Сучасники згадують, що це був "високоосвічений, ідейний, ентузіаст пам'яток минулого. Заохочував молодь вибирувати на полях старі знахідки: рештки зброї, черепки, кістки, прикраси, потім відсилав ці пам'ятки до музею Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові. Знаменитий педагог, любив і вмів учить дітей. Помер на удар серця у 59 р. життя у 1929 р." [8, с. 415]. Можемо припустити, що він справив значний вплив на формування особистості В. Василевича.

Упродовж 1923–1932 рр. В. Василевич навчався у Тереховлянській гімназії, яку закінчив з відзнакою, був активним учасником національно-виховної праці, диригентом хору Марійської дружини. Отець Є. Веселовський наводить оцінку, яку дав директор гімназії: "При maturі він так сказав: "А панові Василевичеві за його дуже корисну суспільну працю в імені учительського збору

складаю подяку!" [8, с.426]. Отець Є. Веселовський залишив і власний спогад: "Володимир Василевич (дуже здібний диригент и невтомний організатор струнної оркестри, добрий баритон)" [8, с. 430].

Після закінчення гімназії у 1932 році Володимир вступив на юридичний факультет Краківського університету, однак, не полишав і мистецької діяльності. Односельчани згадували, що з приїздом на вакації майбутній митець збирав довкола себе співацький гурт людей різного віку, піднімаючи дух українського села. У звітах про діяльність "Просвіти" йдеться: "Дня 23 липня 1933 року. Церковний фестин в Будзанові заходом о. Михайла Галабурди. ... Співав хор під діриг. Василевичом Вол. абсолювентом гімназії з Могильниці" [1, арк. 10].

У цьому ж звіті читаємо про концерт на честь Лесі Українки: "Студентська молодь Теробовельщини влаштувала Академію на честь письменниці дня 13 серпня с.р. ...Було три декламації: панна Благітківна Марія віддекламувала "Contra spem spero", п. Панатишин Мир. "Вавилонський полон", і Василевич Волод. з панною Борковською мелодраматичний кусок "Савло і Давид". Декламатори вивязалися зі свого завдання добре..." [1, арк. 11].

Краківський період навчання був недовгим, адже за низку акцій проти польського уряду в 1934 році багато національно свідомих студентів було відраховано з університету, серед них – третьокурсник В. Василевич [4, с. 44].

Повернувшись до Львова, впродовж 1934–1937 рр. він навчався у Львівській духовній семінарії та на філософському факультеті Львівської духовної академії, ректором якої був на той час Йосиф Сліпий, роль якого у справі збереження віри, духовності, культури українства важко переоцінити. Об'єднавши довкола себе провідні кола західноукраїнської інтелігенції, Академія, як єдиний вищий український навчальний заклад на теренах тодішньої Польщі, була центром богословських і філософських наук [16], стала осередком національної духовності і культури.

Наведемо ще один показовий факт. Упродовж 1937–1939 рр. в академії навчався Євген Вахняк, згодом – учень М. Колесси, диригент "Трембіти", який прийняв керівництво хором Львівської консерваторії (1962 – 1975 рр.) після загибелі В. Василевича [9, с. 226–227]. Можемо припустити, що приклад жертвовної наукової, культурно-просвітницької діяльності Й. Сліпого, висока інтелектуальна, культурна та патріотична атмосфера, духовне загартування, отримані в академії (закритій з приходом радянських військ у 1939 р.), спонукали В. Василевича та Є. Вахняка до подальшого навчання у консерваторії, служіння українській культурі.

У 1938 році В. Василевич вступив на вокальний факультет Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка, активно включився у суспільно-політичне життя Львова. Вересень 1939 року розділив історію митця на "до і після". Вищий музичний інститут ім. М. Лисенка з осені 1939 року був перейменований на Львівську державну консерваторію ім. М. Лисенка, куди В. Василевича було знову прийнято на перший курс у клас відомого педагога, доцента Одарки Карлівни Бандрівської, учениці і племінниці Соломії Крушельницької [8, с. 103].

Восени 1939 р. нова влада організувала на основі учасників хору Д. Котка, "Львівського Бояну", "Студіо-хору" М. Колесси державну хорову капелу "Трембіта", активним учасником, згодом артистом і диригентом ушавленого колективу стає В. Василевич [4, с.44].

У цей період відбулися зміни і в особистому житті митця, знайомство з Мартою Ковальською, дочкою директора початкової школи села Кобиловолоки (на Теробовлянщині). Ю. Зубрицький-Вінява підкреслює, що родина Ковальських у поєднанні із відомими у Східній Галичині сім'ями Савчинських, Тарнавських і Крушельницьких широко відома своєю політичною, культурно-просвітницькою діяльністю. З цих родин вийшли адвокат М. Савчинський, останній головнокомандувач УГА М. Тарнавський, співак світового рівня С. Крушельницька [4, с. 45]. Інтелігенткою-патріоткою стала і Марта Ковальська.

У серпні 1940 року відбулося весілля Володимира і Марти, однак, невдовзі подружжя українських патріотів було арештоване за "надання притулку підпільному націоналісту і агенту ОУН". Марта, як власниця квартири, взяла на себе основний тягар, отримавши сім років таборів у казахських степах, а Володимир – два роки тюремного ув'язнення, яке було 28 липня 1941 р. змінено на умовне. 28 серпня поточного року, відповідно до указу про амністування польських громадян, він був звільнений від покарання з вільним проживанням у Тобольську Омської області [4, с. 50].

Ю. Зубрицький-Вінява (племінник В. Василевича), який подає найповнішу біографію митця, вказує, що упродовж березня 1942 р. – квітня 1944 р. В. Василевич працював артистом драматичного театру ім. М. Заньковецької, евакуйованого із Запоріжжя. У кінці 1943 р. в Новосибірську відбулася знаменна для В. Василевича зустріч із хоровою капелою "Трембіта" на чолі з Олександром Сорокою, який відіграв вирішальну роль у реабілітації Володимира, поверненні його до Львова. Завдяки йому В. Василевич стане хористом, а згодом помічником, другим диригентом капели "Трембіта" (1946 р.). Таку ж роль рятівника відіграв О. Сорока і для Марти

Василевич, коли після звільнення у 1946 р. завдяки його старанням вона отримала довгоочікуваний дозвіл на проживання у Львові, посаду хористки капели "Трембіта" [6, с. 199–201].

Продовжуючи удосконалювати фахову підготовку, В. Василевич поновлює навчання у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка уже на диригентсько-хоровому факультеті у класі фундатора Львівської диригентської школи Миколи Філаретовича Колесси (1944 р.). Підкреслимо, що серед своїх учнів уславлений маестро буде називати першими, такими, якими пишався як педагог, митець, диригент, імена Степана Турчака, Євгена Вахняка та Володимира Василевича, на жаль, усі вони відійшли у вічність задовго до свого вчителя [6, с. 202].

Ще одним наставником В. Василевича-диригента став Павло Муравський – видатний діяч хорової культури ХХ століття, який у 1948 році прийшов до керівництва капелою "Трембіта". Музикознавці-дослідники стверджують, що саме завдяки творчій співпраці цих двох яскравих і різуче несхожих у своїй виконавській манері митців "Трембіта" "сягнула найбільших висот за всю історію своєї творчої біографії, залишаючи далеко позаду успіхи провідних хорових колективів України і багатьох із рахунку найкращих на теренах усього Радянського Союзу" [6, с. 202].

У матеріалах Р. Берези читаємо про те, що Павло Муравський "високо цінував обдарованість свого хорового побратима. Він, як головний диригент "Трембіти", щедро ділився успіхами, славою та численними перемогами зі своїм помічником, при цьому постійно підкреслюючи у Василевичу високий професіоналізм, індивідуальне відчуття хорових барв, глибинне розуміння музичної форми твору і уміння все це поєднувати із вродженою вимогливістю, найперше до себе і до хористів, та непідробною загальною культурою" [6, с. 201].

Згодом, В. Василевичу, вже як викладачу консерваторії, доручають керівництвом зведеним студентським хором, який перетворюється у творчу лабораторію, що сформувала десятки професіоналів хорового мистецтва. Учні та послідовники часто порівнювали В. Василевича із масштабним художником, який малював картину звуків яскравим, широким мазком, при цьому не применшуючи жодної музичної деталі.

Показовим є те, що заняття хору консерваторії відвідували студенти різних факультетів. Наведемо записаний нами спогад сучасника, тоді викладача Львівської спеціалізованої музичної школи ім. С. Крушельницької, Карла Геннела. Він згадував: "Я тоді грав у симфонічному оркестрі (диригував М. Колесса), а студентський хор співав "Реквієм" Моцарта. Виконавство було феноменальне....Тут було все досконально зроблено. Мої однокурсники, Плаксюк, Амбарцумян, Марія Крих (згодом – професори Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка), розказували, що його робота над дикцією, артикуляцією була колосальна. Він був дуже людяний і, одночасно, строго вимагав професійної роботи" (із архіву В. Гойсака).

Аналізуючи репертуар керованих ним колективів, можемо констатувати, що він був різноплановим, включав, крім хорової класики зарубіжних та українських композиторів, твори сучасних йому львівських композиторів М. Колесси, А. Солтиса, Є. Козака. Незважаючи на опінію "політично неблагонадійного", В. Василевич утвердив у репертуарі хорових колективів такі знакові твори української музичної спадщини, як "Лічу в неволі" Д. Січинського, "Ой сивая та й зозуленька" М. Леонтовича, "Сон" та кантата "Шевченкові" К. Стеценка, шедевр братів Лепких "Чуєш, брате мій?" (переклад для хору В. Василевича) [6, с. 204].

З 1955 року В. Василевич присвячує себе хоровій педагогіці: очолює кафедру хорового диригування, призначається деканом музично-педагогічного факультету Львівської консерваторії. Диригент приділяв чимало уваги також аматорським хоровим колективам Львівських вищих навчальних закладів, зокрема, університету, тодішніх політехнічного та ветеринарного інститутів.

Визнанням заслуг В. Василевича, як диригента та педагога, стало присвоєння йому у 1956 р. звання заслуженого артиста України. Митець будував нові творчі задуми, так, у липні 1962 р. студентський хор Львівської консерваторії готувався до концертної подорожі у Демократичну Республіку Німеччину із виконанням творів В.-А. Моцарта, Дж. Верді, Г. Генделя, К. Стеценка, М. Леонтовича та О. Кошиця. Напередодні запланованої поїздки В. Василевич, як декан, отримав доручення оглянути готовність відпочинкового табору для викладачів та студентів, який відкрив свій перший сезон на узбережжі Чорного моря у містечку Адлер. 28 червня 1962 р. літак із 160-ма пасажирами на борту потерпів авіакатастрофу над Адлером [8; 10].

За гіркою іронією, Міністерство культури УРСР у день загибелі В. Василевича видало наказ про призначення його ректором Харківської державної консерваторії. День похорону митця став днем жалоби Львова, усієї культурної спільноти Західної України [6, с. 207].

Творчі плани митця продовжили його діти: Романна – бандуристка, заслужена артистка України, Юрій – заслужений артист України, видатний виконавець, фундатор школи кларнета – саксофона в Україні.

Творчий шлях Ю. Василевича, як і шлях його батька, – служіння українському мистецтву: "Я взяв від батька багато спадково. Також, як і він багато присвячую своє життя не своїм кривним дітям: опікуючись ними ніби своїми, забираю час у своїх кривних. Так жив батько. Його життя належало людям, адже його захоплювала у полон робота. Так роблю і я" [14, с. 112].

Однак, на відміну від батька, Юрій Василевич обрав інструментальне виконавство: вчився грати на фортепіано, згодом, за порадою батька, почав опановувати кларнет – попередника і "старшого брата" саксофона, який тоді трактувався як "буржуазний" інструмент і був заборонений [3, с. 134].

З 1962 року Ю. Василевич почав опановувати гру на кларнеті у Львівській спеціальній музичній школі в класі Карла Васильовича Маргевки, котрий невдовзі був запрошений в оркестр столичного оперного театру на посаду бас кларнетиста і саксофоніста. Згодом доля знову звела вчителя і учня: з 1974 р. вони разом працювали в оркестрі Київського оперного театру, а з 2003 р. після виїзду К.В. Маргевки за кордон Ю. Василевич займає його посаду як соліста оркестру [3, с. 134].

Наступними вихователями Ю. Василевича стали В. Носов (згодом професор та багаторічний завідувач кафедри духових інструментів Львівської консерваторії) та К. Геннел (викладає сьогодні у ЛССМШ), у котрого він завершив навчання у школі у 1970 р. [3, с. 134].

Ю. Василевич високо шанував свого учителя Карла Карловича Геннела, який заклав міцні професійні основи його виконавства. Нами записані спогади К. Геннела, наведемо уривки: "Це був 1968 рік, Юра вже був у 10 класі. Я бачив, що він має колосальну потенцію, дуже талановита дитина. Тим більше, що я знав про його трагедію, ми всі тяжко пережили цю катастрофу... Ми почали вчитись грати гами. Гами, гами..." (з архіву В. Гойсака). Саме К. Геннел допоміг йому продовжити навчання у Київській консерваторії.

Ю. Василевич ще у шкільні роки, паралельно з заняттями на кларнеті, отримав певний ансамблевий досвід: грав на саксофоні у декількох ансамблях: шкільному "Диксиленді", вокально-інструментальному ансамблі "FOX" ("Лисиці"), брав перші уроки з імпровізації від знаменитого у ті роки піаніста, керівника джазового ансамблю "Медікус" Хоми.

Упродовж 1970–1975 рр. Ю. Василевич займався у Київській державній консерваторії ім. П.І.Чайковського у класі професора В. Тихонова, багаторічного соліста оркестру Національної опери України, сьогодні почесного професора академії. Серед своїх наставників, згодом і друзів, Ю. Василевич називає також видатних виконавців, професорів Московської консерваторії М. Шапошнікова та Л. Михайлова [3, с. 135].

Важливим чинником його професійного зростання стало те, що, Ю. Василевич – студент четвертого курсу консерваторії – витримав конкурс і був прийнятий на роботу у сценічний в оркестр оперного театру ім.Т.Г. Шевченка (головою конкурсної комісії був видатний диригент С. Турчак). Після закінчення консерваторії та служби у військовому оркестрі Київського гарнізону, Ю. Василевич продовжив багатогранну мистецьку діяльність: як соліст оркестру оперного театру, викладач музичної школи, саксофоніст в ансамблях Т. Петриненка "Дзвони" та "Візерунки шляхів".

Упродовж 1975–1985 рр. митець виступав як соліст камерного оркестру "Київська камерата" під керівництвом В. Матюхіна, запрошувався до складу Національного симфонічного оркестру філармонії України, оркестру радіо та телебачення України (диригенти В. Кожухар, А. Шароєв, Ф. Глуценко, Ф. Мансуров, Р. Кофман, Д. Гамкало, В. Сіренко, А. Власенко та ін.). У 1988 році Ю. Василевич був запрошений А. Жюрайтісом, одним з кращих на той час балетних диригентів СРСР, для участі у прем'єрі "Ромео і Джульєтта" С. Прокоф'єва. Після постановки маєстро написав головному диригенту Національної опери України С. Турчаку лист-подяку за чудову гру Ю. Василевича на тенор саксофоні [3].

Ю. Василевич робить успішну спробу організувати перший в Україні квартет саксофоністів, який дав перші виступи у 1985 р. [3, с. 136]. У жовтні 2003 р. створений Ю. Василевичем квартет став колективом Національної філармонії України. Про високий професійний рівень ансамблю свідчать перші премії на республіканському конкурсі камерних ансамблів (Київ, 1987 р.), Міжнародних конкурсах "Кришталевий Лев" (Львів, 1988 р.), "Сурми-98" (Рівне, 1998 р.), низка інших високих відзнак.

Квартет став учасником Всеєвропейського конгресу кларнетистів та саксофоністів в Угорщині (Будапешт, 1998 р.), Всесвітніх конгресів саксофоністів у Франції (Анже, 1990 р.), Італії (Пезаро 1992 р.), Канаді (Монреаль, 2000 р.), Словенії (Любляна, 2006) [2]. Квартет здобув відзнаки міжнародних фестивалів як в Україні, так і за її межами: Вітебськ (Білорусь), Росток (Німеччина, 1998 р.), Париж (1999 р.) [12].

Важливою є роль Ю. Василевича як засновника Міжнародного дитячого конкурсу кларнетистів і саксофоністів "Сельмер-Париж в Україні", члена журі міжнародних конкурсів виконавців на духових інструментах: імені Д.Біди у м. Львові, "Мистецтво ХХІ століття у м. Ворзелі, "Фарботони" у м. Каневі, "Сурми" та конкурс ім. Старченка в м. Рівному, "Голос саксофона у сучасному світі" в Москві та інші.

Юрій Василевич – перший виконавець багатьох творів українських композиторів: Левка та Жанни Колодубів, В. Годзяцького, К. Цепколенко, І. Тараненка, В. Губаренка, Г. Гаврилець, В. Шумейка, О. Козаренка, І. Кириліної, В. Рунчака, Ю. Іщенка, Ю. Бабенка, О. Потієнка, зарубіжних митців Д. Гоу (Англія), Г. Дмитрієва і Д. Смирнова (Росія), Г. Флемінга (Норвегія), Ж. Ієраніміуса (Франція) та ін. Значна частина цих творів створено спеціально для Київського квартету саксофоністів [3, с. 137].

Підкреслимо, що і сам митець пише переклади для саксофона творів різних епох, починаючи від композиторів епохи бароко до найновіших сучасних технічно складних творів, які значно поповнили концертно-педагогічний репертуар саксофоністів, створює аранжування авторських творів різних жанрів для квартету саксофоністів, інших виконавських складів. Ю. Василевич має численні записи у фондах Українського радіо і телебачення.

Сьогодні Ю. Василевич проводить майстер-класи, семінари і відкриті уроки в музичних закладах України та за кордоном: Брюгге, Брюссель (Бельгія), Бостон (США), Пекін (Китай), Монреаль (Канада), Іракліон, Рефімно, Ханья (Греція). Гастрольна карта митця: Данія, Німеччина, Японія, Китай, Греція, США, Канада, Польща, Угорщина, Австрія, Білорусь, Росія, Бельгія, Словенія, Гонконг та ін. Він – член Всесвітньої асоціації духових ансамблів та оркестрів (WASBE) [12].

Творча праця митця відзначена Почесною відзнакою Міністерства культури і туризму України "За досягнення в розвитку культури і мистецтва України" (2005 р.), званнями "Заслужений артист України" (2008 р.), доцент Національної музичної академії України (2008 р.) [3].

Вихованці, тепер викладачі консерваторії, підсумовують, що за роки концертної діяльності він взяв участь у понад 2500 концертів, однак, у свої 60 років Ю. Василевич повний творчих, виконавських, педагогічних задумів. Завдяки його плідній діяльності, успішним виступам його вихованців вітчизняне саксофонне виконавство здобуває належне визнання і повагу міжнародної музичної спільноти, підтверджує свій високий рівень і авторитет [3].

У рамках статті вважаємо доцільним навести важливий факт, що серед його учнів – понад 60 лауреатів міжнародних конкурсів, які здобули більше ста лауреатських звань на міжнародних та всеукраїнських конкурсах та фестивалях. Серед них – уродженці Тернопілля М. Мимрик, викладач НМАУ ім. П.І.Чайковського, В. Гойсак, О. Заремський.

Щодо дочки В. Василевича Романи Василевич, можемо зауважити, що і вона внесла вагомий вклад у розвиток українського бандурного мистецтва. Після закінчення Київської музичної школи-інтернату ім. М. Лисенка, вона навчалася у Львівській консерваторії у класі засновника Львівської бандурної школи В. Герасименка. Після її закінчення, впродовж 1971–1974 рр. займалася педагогічною діяльністю у Чернівецькому та Львівському музичному училищах. Наступний період (1974–1997 рр.) – творча діяльність як артистки тріо бандуристок Львівської обласної філармонії (у складі М. Серняк, Р. Василевич, Н. Хоми), що успішно презентувало українську пісню не лише на теренах колишнього СРСР, але і в Канаді, США, Данії, Голландії, Норвегії, Іспанії, Польщі, Монголії та інших країнах.

Творчий шлях заслуженої артистки України Р. Василевич, невіддільний від національного вокально-хорового мистецтва, продовжився в еміграції, де вона залишається активною популяризаторкою української культури і бандурного мистецтва, концертуючим виконавцем та педагогом [4, с. 61–62].

Глибину любові до свого народу і батьківської спадщини Р. Василевич засвідчує такими рядками: "Минають літа, приходять нові покоління. І ми передаємо нашим дітям все те найкраще, що одержали від своїх Батьків. Мова, Віра, Традиції – це той неоціненний скарб, який зміцнює наше коріння. То не біда, що ми живемо далеко від Батьківщини. Якщо жити з переконанням, що ми не самі у всесвіті, а належимо до великої нації українців із віковими славними традиціями, які передаються із покоління в покоління, плекаються і підтримуються нами сьогодні – це вже значний вклад у щасливу долю України" [16]. Мистецьку стежину батьків продовжують і внуки В. Василевича.

Отже, аналізуючи діяльність декількох поколінь родини Василевичів, пов'язаних із Тернопільщиною місцем народження, громадською, культурно-просвітницькою, педагогічною, мистецькою працею, можемо стверджувати, що їх діяльність, життєвий подвиг варті наслідування молодим поколінням. На часі – створення своєрідної енциклопедії видатних родинних династій Тернопілля, належне місце у якій займе родина Василевичів.

Список використаних джерел

1. Державний архів Тернопільської області, ф. 234, оп. 1, спр. 129, арк. 6, 10–11.
2. Василевич Ю.В. Чотирнадцятий Всесвітній конгрес саксофоністів / Ю.В. Василевич // Українська музична газета. – № 3 (61). – 2006. – С. 4.
3. Вовк Р.А. Фундатору кївської саксофонної школи – 60! / Вовк Р.А. // Часопис НМАУ ім.П.І.Чайковського. – 2011. – №4 (13). – С. 134–137.
4. Зубрицький-Вінява Ю. Спомини про Володимира Василевича-Вінява / Ю. Зубрицький-Вінява // Воля і доля [упор. Чупашко І.П.]. – Львів: Афіша. – 2008. – С. 41–65.
5. Бенч О. Український хоровий спів. Володимир Владиславович Василевич (1911–1962) / О. Бенч // Воля і

доля [упор. Чупашко І.П.]. – Львів: Афіша. – 2008. – С.17–19. 6. Береза Р.П. Виступ на вечорі пам'яті // Володимир Василевич / Р.П. Береза // Воля і доля [упор. Чупашко І.П.]. – Львів: Афіша. – 2008. – 214 с. 7. Геринович О. Шана митцю / О. Геринович // Володимир Василевич. Воля і доля [упор. Чупашко І.П.] – Львів: Афіша. – 2008. – С. 79–80. 8. Митці України. Енцикл. довід. / За ред. А.В. Кудрицького. – К.: УЕ, 1992. – С. 102–103. 9. Михальчишин Я. З музикою крізь життя / Я. Михальчишин / Упор. Л. Мелех-Яросевич. – Львів: Каменяр, 1992. – 232 с. 10. Музична Тернопільщина: Бібліогр. покажчик / Уклад. В.Я. Миськів. – Т.: Підручники і посібники, 2008. – 288 с. 11. Тербовельська земля. Історично-мемуарний збірник. – НТШ. Український архів. Т. XX. – 634 с. 12. Симоненко В. Українська енциклопедія джазу / В. Симоненко. – К.: Центромюзінформ, 2004. – 231 с. 13. Чупашко І.П. Диригентсько-хорова діяльність Володимира Василевича у 40–50-их роках ХХ століття / І.П. Чупашко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. – № 1. – 2011. – С. 64–69. 14. Чупашко І.П. Володимир Василевич. Воля і доля / упор. Чупашко І.П. – Львів: Афіша. – 2008. – 216 с. 15. Час і події. № 2009-28. 07/16/2009/ // Режим доступу: <http://www.chasipodii.net>. 16. Український католицький університет // Режим доступу до ресурсу: <http://ucu.edu.ua/about/history/>

Владимир Гойсак, Ирина Гринчук

**СЕМЬЯ ВАСИЛЕВИЧ В МУЗЫКАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЕ УКРАИНЫ
(XX – НАЧАЛО XXI СТ.)**

В статье представлена семья Василевичей – выдающихся деятелей музыкального искусства Украины. Проанализирован творческий путь В. Василевича как дирижера, педагога, украинского патриота. Представлена творческая личность Ю. Василевича как исполнителя, педагога, основателя киевской школы кларнета и саксофона, личность Р. Василевич как бандуристки, популяризирующей украинское искусство в диаспоре.

Ключевые слова: искусство Украины, музыкальное искусство, выдающиеся личности – представители Тернопольщины.

Volodymyr Goisak, Iryna Hrynychuk

**THE FAMILY OF VASYLEVYCH IN THE MUSICAL CULTURE OF UKRAINE
(XX – EARLY XXI CENTURY)**

The purpose of the article is to represent the family of Vasylevych as prominent figures in the musical arts of Ukraine. The article depicts the life history of V. Vasylevych as a conductor, pedagogue and Ukrainian patriot. It highlights the artistic personality of Y. Vasylevych as a musician, teacher and the founder of Kyiv music school of clarinet and saxophone. Similarly, the article introduces R. Vasylevych as bandura player and the populator of the Ukrainian Arts in diaspora.

Key words: culture of Ukraine, musical arts, eminent personalities born in Ternopil Region, Ukraine.

УДК 316.61:94

Ярослав Потапенко

**ОСМИСЛЕННЯ СОМАТИЧНИХ ФЕНОМЕНІВ У ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ
ІСТОРІЇ ПОВСЯКДЕННОСТІ**

У статті здійснено науковий огляд методологічних засад і проблем, спільних для історії повсякденності та історії тіла. Особлива увага приділена історичним репрезентаціям тілесності у просторі повсякденних соціальних практик.

Ключові слова: повсякденність, тілесність, історія тіла, дискурси влади, тілесні практики.

Після розпаду й дискредитації марксистських і функціоналістських парадигм осмислення логіки історичного процесу та "кризи метанаративів", проголошеної інтелектуалами постмодернізму, – акценти в дискурсах і наративних стратегіях історіописання змістилися в бік тем і сюжетів, котрі раніше потрактовувалися як "маргінальні", "периферійні" і "другорядні", не варті серйозної уваги академічних істориків. Серед подібних тем чільне місце посідає історія повсякденності (що її досить часто ототожнюють з "мікроісторією"), котра постала з представницької суспільно-політичної та соціокультурної полеміки в 1970-х рр. у зв'язку з тотальною кризою позитивізму та оптимістичної віри у швидку й радикальну трансформацію світу у бік вдосконалення й гуманізації. Подібна ситуація поставила під сумнів віру в автоматизм суспільних змін, як і ідею розвитку та прогресу,